

پسرفت اقتصاد در مواجهه با کاهش قدرت خرید و ضعف تقاضا

گزارش مرکز پژوهش‌های اتاق ایران از رسیدن شامخ کل اقتصاد به کمترین مقدار در ۵ ماه اخیر حکایت دارد. کاهش قدرت خرید و نقدینگی و کمبود شدید تقاضا، از دلایل عمده این وضعیت بوده است.

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران در گزارش دوره بیست و هشتم طرح شاخص مدیران خرید (PMI) کل اقتصاد موسوم به شامخ، اعلام کرده است که رقم این شاخص در دی ماه ۱۴۰۰ به ۴۶,۹۴ واحد رسیده که کمترین نرخ در ۵ ماه اخیر است. در این ماه به جز شاخص سرعت انجام و تحویل سفارش، سایر مؤلفه‌های اصلی زیر ۵۰ واحد ثبت شده‌اند. همچنین این مرکز در گزارش چهلمین دوره طرح شاخص مدیران خرید (PMI) بخش صنعت، شامخ این بخش در دی ۱۴۰۰ را ۵۰,۳۱ واحد محاسبه کرده که کمترین مقدار در ۵ ماه اخیر محسوب می‌شود. در این ماه از میان همه مؤلفه‌های اصلی شامخ بخش صنعت، دو شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان و موجودی مواد اولیه، عدد زیر ۵۰ را به ثبت رسانده‌اند و مابقی مؤلفه‌ها با وجود رسیدن به کمترین مقدار، در ۵ ماه اخیر، همچنان، بالای ۵۰ واحد باقی مانده‌اند.

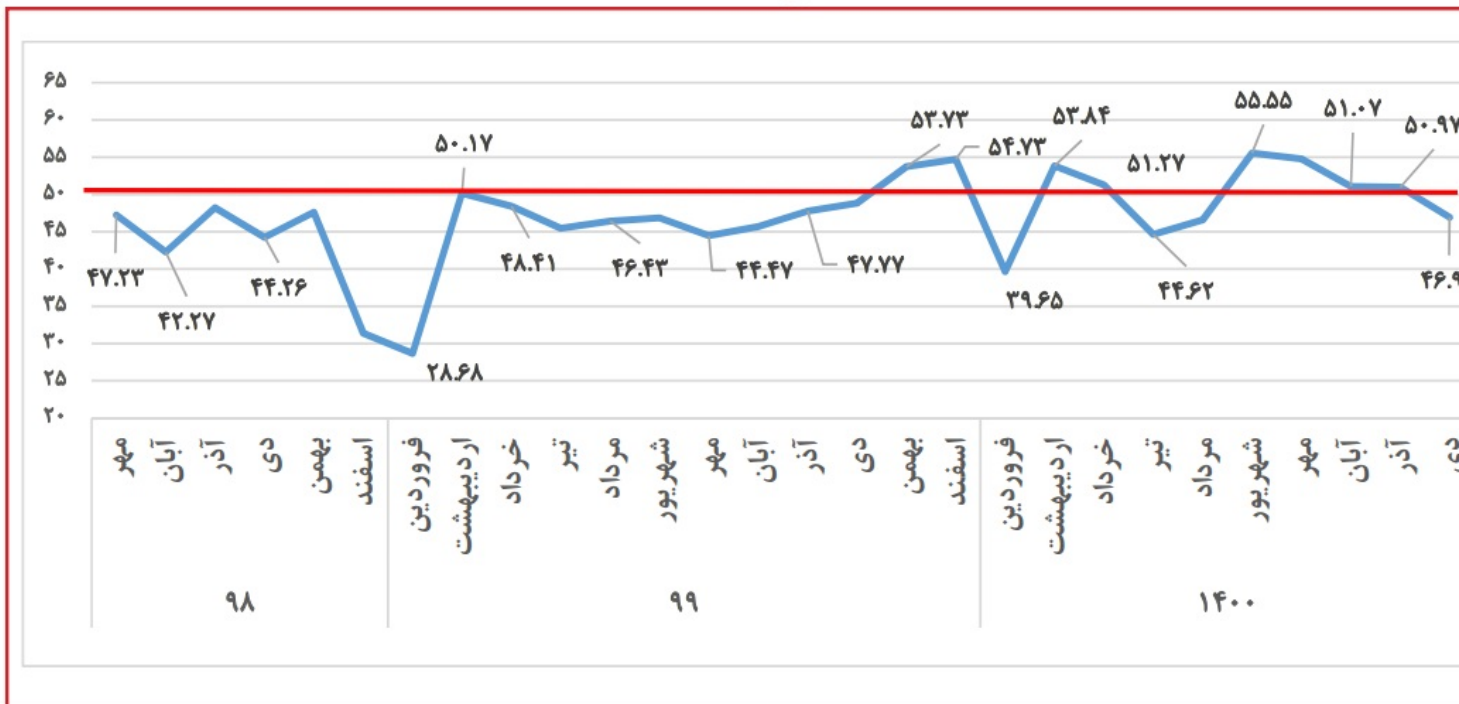
شامخ صنعت - دوره چهارم

شامخ کل اقتصاد - دوره بیست و هشتم

شاخص مدیران خرید کل اقتصاد

طبق نظرسنجی انجام شده از بنگاه‌های اقتصادی کشور، شاخص مدیران خرید (تعدیل فصلی نشده) برای کل اقتصاد ایران در دی ۱۴۰۰ به دست آمده است و شاخص کل به کمترین نرخ ۵ ماه اخیر رسیده است. در این ماه به جز شاخص سرعت انجام و تحویل سفارش، سایر مؤلفه‌های اصلی زیر ۵۰ ثبت شده‌اند. دلیل اصلی کاهش شاخص کل در دی ماه آن است که اکثر فعالان اقتصادی در بخش‌های، ساختمان، خدمات، کشاورزی، وضعیت ادیت از ماه قبل، نادر، کده‌اند.

مقایسه شامخ کل اقتصاد

شاخص میزان فعالیت‌های کسب و کار در آذرماه (۴۷,۰۷) در دی ماه کاهش داشته و کمترین مقدار را طی ۵ ماه گذشته از مردادماه به ثبت رسانده است. این شاخص در بخش خدمات و کشاورزی و ساختمان به دنبال کاهش شدید تقاضا و نقدینگی با رکود بیشتری همراه بوده است.

شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان (۴۳,۱۴) در دی ماه کاهش داشته و طی ۶ ماه اخیر از تیرماه کمترین نرخ را به ثبت رسانده است. در دی ماه بسیاری از فعالیت‌های کسب و کار به دنبال کاهش قدرت خرید و نقدینگی با کمبود شدید تقاضای مشتریان روبرو بوده‌اند که البته بخشی از آن ناشی از سردرگمی در مورد نوسانات نرخ ارز متأثر از فضای توافقات سیاسی کشور بوده است.

شاخص موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده (۴۳,۸۱) در دی ماه طی ۹ ماه گذشته از فروردین ماه (تعطیلات و اوج شیوع کرونا) به کمترین میزان رسیده است. این شاخص به دلیل کمبود نقدینگی، تورم و نااطمینانی نرخ ارز متأثر از تصمیمات سیاسی، در همه بخش‌های اقتصادی کاهش یافته است.

شاخص میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی (۴۹،۹۱) در دی ماه با نرخ کمتری نسبت به آذر کاهش یافته است. به عقیده بسیاری از فعالان اقتصادی به ویژه در بخش ساختمان و خدمات و کشاورزی، به دنبال کاهش میزان سفارشات، افزایش فشار هزینه ها و کمبود نقدینگی با حداقل نیروی ممکن به فعالیت ادامه می دهند.

شاخص میزان صادرات کالا یا خدمات (۴۷،۱۴) همچنان در دی ماه به کمترین مقدار ۳ ماه اخیر رسیده است. بخشی از کاهش تقاضای خارجی به دلیل تعطیلات ژانویه و همچنین شرایط آب و هوایی بوده است. بر اساس آخرین آمار گمرک، صادرات و واردات در دی ماه هم به لحاظ ارزشی و هم به لحاظ وزنی نسبت به آذر کاهش داشته اند.

شاخص قیمت فروش محصولات تولید شده یا خدمات ارائه شده (۵۸،۲۵) نسبت به ماه قبل (۵۵،۳۹) تا حدودی افزایش داشته و بیشترین نرخ افزایش این شاخص در بخش ساختمان بوده است. ادامه روند افزایش قیمت ها و فشار هزینه های تولید باعث شده علیرغم کاهش قیمت مواد اولیه و تقاضا، قیمت فروش محصولات و خدمات افزایش یابد. بر اساس آخرین گزارش مرکز آمار ایران شاخص قیمت مصرف کننده در دی ۱۴۰۰، برای خانوارهای کشور به ۲،۳۸۸ رسید که نسبت به ماه قبل ۲،۴ درصد افزایش نشان می دهد.

شاخص میزان مصرف حامل های انرژی (۶۹،۸۳) طی ۲۸ دوره از ابتدای شروع طرح (مهر ۹۸) به بیشترین مقدار خود رسیده است که البته به دلیل بروز سرمای شدید در ابتدای زمستان تشدید شده باین حال بسیاری از فعالان اقتصادی با معضل چند برابر شدن قیمت سوخت و بالا رفتن هزینه تولید نیز روبرو هستند.

به طور کلی بر اساس نظرسنجی انجام شده از فعالان اقتصادی در دی، اکثر کسب و کارها با کمبود شدید تقاضا روبرو بوده اند علاوه بر آن روند ادامه دار فشار هزینه ها همراه با نگرانی از افزایش مالیات ها بسیاری از کسب و کارها به ویژه در بخش خدمات را در آستانه تعطیلی قرار داده است. وضعیت به گونه ای است که بسیاری از بنگاه ها از حداکثر توان خود استفاده کرده و بیشتر از این توان، تماما، افزایش، هزینه ها، کمبود نقدینگی، آلودگی، نداشتن، دنگ نااطمینان، ناشی از فضا، سنگ، الماس، کفش، و تأثیر آن، باعث کاهش، تقاضا شده است

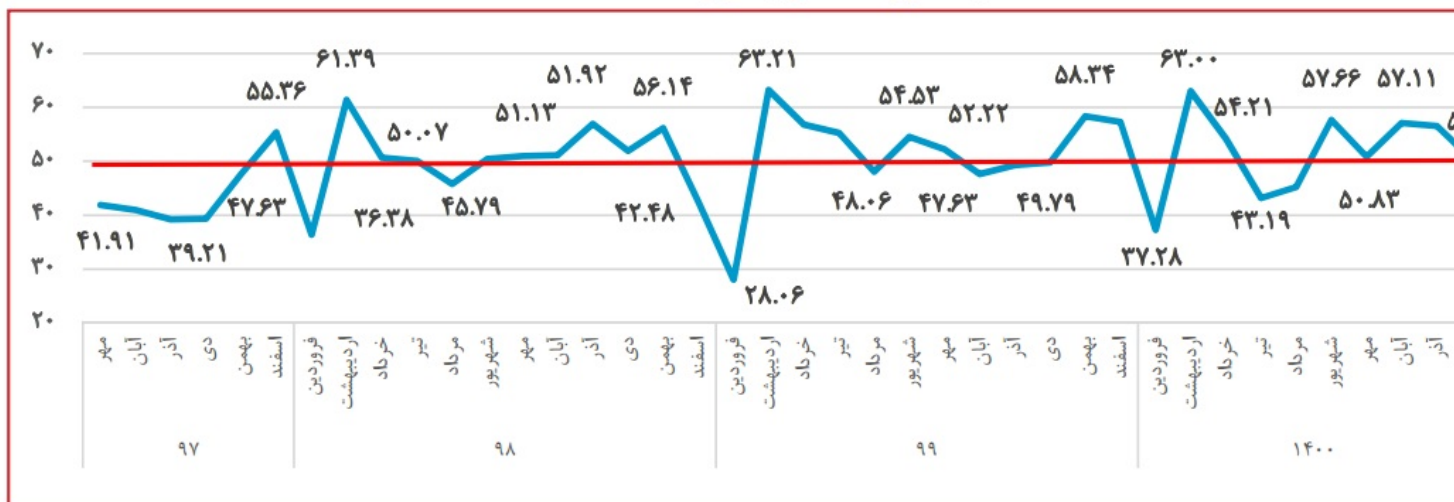
شاخص کل اقتصاد - شاخص مدیران خرید (PMI) دی ۱۴۰۰

شاخص	آبان ۱۴۰۰	آذر ۱۴۰۰	دی ۱۴۰۰
شاخص کل اقتصاد	۵۱/۰۷	۵۰/۹۷	۴۶/۹۴
میزان فعالیت های کسب و کار	۵۳/۸۶	۵۳/۱۳	۴۷/۰۷
میزان سفارشات جدید مشتریان	۴۷/۳۸	۴۸/۰۰	۴۳/۱۴
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۴/۶۰	۵۹/۲۳	۵۲/۴۲
موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	۴۴/۶۲	۴۶/۴۹	۴۳/۸۱
میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی	۵۳/۷۲	۴۸/۷۴	۴۹/۹۱
قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	۸۳/۱۳	۸۲/۰۱	۷۵/۶۸
موجودی محصول در انبار یا کارهای معوق	۴۸/۶۰	۴۹/۷۲	۵۰/۰۰
میزان صادرات کالا یا خدمات	۴۸/۳۸	۴۷/۷۷	۴۷/۱۴
قیمت محصولات تولید شده یا خدمات ارائه شده	۶۳/۱۴	۵۵/۳۹	۵۸/۲۵
مصرف حامل های انرژی	۶۴/۲۶	۶۷/۸۸	۶۹/۸۳
میزان فروش کالاها یا خدمات	۵۴/۷۴	۵۴/۰۳	۴۷/۶۱
نظرات در ارتباط با میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده	۵۹/۷۴	۵۶/۰۳	۵۸/۳۷

شاخص مدیران خرید در بخش صنعت

بر اساس داده های به دست آمده از بنگاه های بخش صنعت، شاخص مدیران خرید صنعت در دی ماه عدد ۵۰،۳۱ به دست آمده است. به اعتقاد اکثر فعالان بخش صنعت، نرخ رشد فعالیت ها به کمترین مقدار ۵ ماهه اخیر رسیده است. در دی ماه در میان مؤلفه های اصلی شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان و موجودی مواد اولیه عدد زیر ۵۰ را به ثبت رسانده اند. همچنین در صنایع کانی غیرفلزی، غذایی، پوشاک و چرم، لاستیک و پلاستیک و چوب، کاغذ و مبلمان عدد شاخص کل، زیر ۵۰ بوده است.

مقایسه روند شامخ بخش صنعت

شاخص مقدار تولید محصولات در دی ماه (۵۰،۵۴) نسبت به آذر کاهش داشته است و طی ۵ ماه اخیر از مردادماه به کمترین مقدار خود رسیده است که دلیل اصلی آن کاهش شدید تقاضای مشتریان و کمبود نقدینگی است.

شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان در دی ماه (۴۴،۹۰) طی ۵ ماه اخیر از مردادماه کمترین مقدار را به ثبت رسانده است. کمبود نقدینگی، ناطمینانی نسبت به فضای سیاست بین المللی کشور و نوسانات نرخ ارز باعث شده تا بسیاری از مشتریان دچار سردرگمی شوند.

شاخص موجودی مواد اولیه در دی ماه (۴۶،۲۱) مجدداً کاهش شده و به کمترین مقدار ۳ ماه اخیر رسیده است. تورم و ادامه روند افزایشی قیمت مواد اولیه هرچند شدت آن نسبت به ماه قبل کمتر شده، نابسامانی نرخ ارز و کمبود نقدینگی شرکت ها را با کمبود مواد اولیه روبرو کرده است.

شاخص موجودی محصول نهایی در انبار (۵۳،۱۴) نسبت به ماه قبل افزایش داشته است و در ۳ ماه اخیر به بیشترین مقدار خود رسیده، به نظر می رسد با کاهش تقاضا و کاهش شاخص میزان فروش، موجودی کالاها در انبارها افزایش یافته است.

شاخص میزان فروش محصولات (۴۵،۶۳) به کمترین مقدار ۵ ماهه خود از مردادماه ثبت کرده، به عقیده فعالان اقتصادی کاهش قدرت خرید و نقدینگی و شرایط نابسامان قیمت ارز باعث سردرگمی مشتریان برای تصمیم در خرید شده است.

شاخص انتظارات تولید در ماه آینده (۶۱،۶۲) خوش بینی به بهبود شرایط را برای بهمن ماه و رسیدن به روزهای پایانی سال را نشان می دهد. تقریباً فعالان اقتصادی در همه رشته فعالیت ها به جز چوب، کاغذ و مبلمان و لاستیک و پلاستیک انتظارات مثبت برای ماه آینده دارند.

به طور کلی در دی ماه، برخلاف انتظارات ماه گذشته که تولیدکنندگان پیش بینی رونق و بهبود شرایط را داشتند، اکثر صنایع به دلیل کاهش شدید سفارشات ناچار به کاهش تولید شدند. همه صنایع با افزایش چند برابری قیمت گاز روبرو بوده اند که به همراه نگرانی از افزایش مالیات ها، برایشان برنامه ریزی با در نظر گرفتن قدرت خرید جامعه بسیار دشوار شده است. صنایع وابسته به محصولات پتروشیمی ها باز هم در زنجیره تأمین مواد اولیه خود با مشکل روبرو هستند و خودروسازی ها نیز با ادامه روند پرداخت نکردن تعهدات خود، قطعه سازان را دچار مشکل کرده اند. همچنین پرداخت بدون نظارت یارانه به دارو و مواد غذایی با ناکارآمدی زیادی صورت می گیرد و درنهایت به جای تأمین مایحتاج مردم، صرف صادرات می شود.

شامخ صنعت - شاخص مدیران خرید (PMI) دی ۱۴۰۰

شاخص	آبان ۱۴۰۰	آذر ۱۴۰۰	دی ۱۴۰۰
شامخ کل صنعت	۵۷/۱۱	۵۶/۵۳	۵۰/۳۱
مقدار تولید محصولات	۵۹/۲۵	۵۸/۸۴	۵۰/۵۴
میزان سفارشات جدید مشتریان	۵۷/۳۶	۵۳/۳۳	۴۴/۹۰
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۰/۶۳	۶۵/۳۸	۵۷/۵۰
موجودی مواد اولیه خریداری شده	۴۷/۷۵	۵۲/۶۰	۴۶/۲۱
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۶/۱۰	۵۳/۷۸	۵۴/۷۹
قیمت خرید مواد اولیه	۸۵/۱۲	۸۰/۲۵	۷۵/۹۱
موجودی محصول نهایی در انبار	۴۸/۳۵	۵۲/۸۲	۵۳/۱۴
میزان صادرات کالا	۵۴/۷۰	۴۵/۳۷	۴۹/۴۳
قیمت محصولات تولیدشده	۶۲/۶۳	۵۵/۰۲	۵۷/۵۵
مصرف حامل‌های انرژی	۶۶/۰۸	۶۴/۵۱	۶۰/۹۹
میزان فروش محصولات	۵۷/۶۷	۵۴/۱۲	۴۵/۶۳
انتظارات تولید در ماه آینده	۶۲/۵۷	۶۲/۰۵	۶۱/۶۲

برخی از مشکلات اصلی از دید فعالان اقتصادی در دی ماه ۱۴۰۰

- افزایش شدید قیمت حامل‌های انرژی به خصوص گاز طی ماه‌های اخیر، هزینه‌های تولید را به شدت افزایش داده و همراه با نگرانی از افزایش مالیات، شرایط را برای تولیدکنندگان بسیار سخت و غیرقابل پیش‌بینی کرده است. از سوی دیگر قطعی گاز صنعتی در بعضی از استان‌ها مانند چهارمحال و بختیاری باعث توقف خط تولید شده است. (کافی غیرفلزی و.....)
- اجباری شدن درج قیمت تولیدکننده بر روی بعضی از محصولات، در تقاضای فروشگاه‌ها تأثیر منفی گذاشته و باعث هرج و مرج در بازارها شده است. (صنایع شیمیایی، صنایع غذایی)
- نظارت و روش‌های اجرایی درستی در فرآیند یارانه‌ای که دولت به برخی کالاها نظیر مواد غذایی و مواد دارویی می‌دهد وجود ندارد. این کمک هزینه که با هدف حمایت از مردم داده می‌شود یا از طریق گمرکات یا به صورت قاچاق به کشورهای دیگر صادر می‌شود و در عمل با صادرات به سایر کشورها کارایی موردنظر خود را ندارد. (صنایع شیمیایی، صنایع مواد غذایی و ...)
- به دلیل عدم پرداخت بدهی توسط خودروسازان به قطعه‌سازان و در نتیجه کاهش نقدینگی، قطعه‌سازان امکان تولید ندارند و در نتیجه به دلیل ناقص شدن چرخه تولید خودرو بسیاری از شرکت‌های وابسته مانند لاستیک‌سازی‌ها با افت شدید تقاضا روبرو هستند. (صنایع تولید وسایل نقلیه و قطعات وابسته، صنایع لاستیک و پلاستیک)
- عدم شفافیت و تعلل در تأمین به موقع مواد اولیه توسط تولیدکنندگان عمده پتروشیمی‌ها برای بازار داخلی که با توجه به انحصاری بودن این محصولات و گستردگی صنایع مصرف‌کننده پایین دستی آن از جمله صنایع نساجی، لاستیک و پلاستیک و ... تأمین مواد اولیه را با مشکل جدی روبرو می‌کند. (صنایع نساجی، لاستیک و پلاستیک)
- عدم تحویل به موقع مواد اولیه از طریق پتروشیمی‌ها و بورس کالا و همچنین نوسانات شدید قیمت ارز به شدت در تأمین مواد اولیه شرکت‌ها تأثیر گذاشته است. (صنایع شیمیایی)
- بسیاری از شرکت‌های تولیدی و صنعتی با کمبود شدید نیروی کار روبرو هستند. به دلیل افزایش شدید هزینه‌های زندگی و متناسب نبودن آن با میزان درآمدها نیروی کار ترجیح می‌دهد تا در مشاغل فعالیت کنند که درآمدزایی بیشتری داشته باشد.
- در بسیاری از بخش‌های خدماتی مانند اطلاعات و ارتباطات که طرف تقاضا عمدتاً مشتریان بخش دولتی هستند، به دلیل به روز نشدن نرخ تعرفه‌ها (از سوی سازمان برنامه بودجه) متناسب با تورم و افزایش نرخ ارز، کسب و کارها به شدت در تأمین هزینه‌های بنگاه با مشکل روبرو هستند و همراه با تعدیل تعداد بالایی از نیروی کار، شرکت‌ها را با حداقل نیروی ممکن سرپا نگه داشته‌اند و در آستانه تعطیلی هستند. از این رو لزوم توجه به متناسب سازی نرخ سالانه قراردادهای سال‌های گذشته با توجه به افزایش نرخ ارز ضرورت دارد چراکه شرکت‌ها علیرغم افزایش هزینه‌ها ناچارند با نرخ‌های چندین سال پیش به بخش دولتی خدمات ارائه دهند. (خدمات اطلاعات و ارتباطات)

وضعیت شاخص‌های صنایع منتخب از نگاه طرح شاخص مدیران خرید دی ۱۴۰۰

شاخص	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع نساجی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	صنایع غذایی	صنایع شیمیایی	چوب، کاغذ و مبلمان	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	پوشاک و چرم	سایر صنایع
شامخ گروه	۳۷/۸۱	۵۲/۹۲	۵۲/۷۵	۵۳/۹۰	۴۴/۰۰	۵۶/۶۳	۴۴/۶۱	۵۲/۸۶	۴۹/۵۰	۵۰/۴۲	۴۵/۷۵	۵۳/۱۳
مقدار تولید محصولات	۳۷/۵۰	۶۳/۸۹	۵۵/۰۰	۶۰/۰۰	۳۵/۰۰	۶۰/۸۷	۴۲/۱۹	۵۲/۰۴	۴۳/۳۳	۵۰/۰۰	۴۵/۰۰	۷۵/۰۰
میزان سفارشات جدید	۳۱/۲۵	۴۷/۲۲	۴۵/۰۰	۴۸/۰۰	۴۰/۰۰	۵۲/۱۷	۳۷/۵۰	۴۸/۹۸	۴۶/۶۷	۴۷/۹۲	۳۰/۰۰	۳۷/۵۰
سرعت انجام و تحویل سفارش	۴۳/۷۵	۶۱/۱۱	۷۰/۰۰	۵۸/۰۰	۵۵/۰۰	۵۸/۷۰	۵۰/۰۰	۶۲/۲۴	۵۳/۳۳	۵۸/۳۳	۸۰/۰۰	۶۲/۵۰
موجودی مواد اولیه	۳۷/۵۰	۳۰/۵۶	۴۰/۰۰	۴۶/۰۰	۵۰/۰۰	۴۷/۸۳	۴۶/۸۸	۴۵/۹۲	۵۳/۳۳	۴۳/۷۵	۴۵/۰۰	۳۷/۵۰
استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۴۳/۷۵	۵۲/۷۸	۵۵/۰۰	۵۶/۰۰	۵۰/۰۰	۶۰/۸۷	۵۳/۱۳	۵۶/۱۲	۵۶/۶۷	۵۲/۰۸	۴۵/۰۰	۵۰/۰۰
قیمت خرید مواد اولیه	۹۳/۷۵	۶۹/۴۴	۷۰/۰۰	۷۶/۰۰	۷۵/۰۰	۶۷/۳۹	۷۹/۶۹	۸۰/۶۱	۸۰/۰۰	۶۸/۷۵	۷۰/۰۰	۱۰۰/۰۰
موجودی محصول (انبار)	۶۸/۷۵	۵۰/۰۰	۴۰/۰۰	۵۴/۰۰	۶۵/۰۰	۵۴/۳۵	۵۴/۶۹	۵۰/۰۰	۵۳/۳۳	۳۳/۳۳	۴۵/۰۰	۶۲/۵۰
میزان صادرات کالا	۴۳/۷۵	۴۴/۴۴	۶۰/۰۰	۴۶/۰۰	۵۰/۰۰	۵۲/۱۷	۵۰/۰۰	۴۴/۹۰	۵۳/۳۳	۵۴/۱۷	۴۰/۰۰	۳۷/۵۰
قیمت محصولات تولیدشده	۶۲/۵۰	۶۳/۸۹	۵۰/۰۰	۶۰/۰۰	۶۰/۰۰	۴۸/۹۱	۶۲/۵۰	۵۶/۱۲	۶۳/۳۳	۵۲/۰۸	۶۵/۰۰	۷۵/۰۰
مصرف حامل‌های انرژی	۵۶/۲۵	۵۲/۷۸	۷۵/۰۰	۷۶/۰۰	۶۰/۰۰	۵۸/۷۰	۵۱/۵۶	۷۲/۴۵	۴۶/۶۷	۵۸/۳۳	۶۰/۰۰	۷۵/۰۰
میزان فروش محصولات	۳۱/۲۵	۶۱/۱۱	۵۰/۰۰	۴۰/۰۰	۴۰/۰۰	۵۴/۳۵	۳۷/۵۰	۴۷/۹۶	۵۰/۰۰	۴۵/۸۳	۳۵/۰۰	۵۰/۰۰
انتظارات تولید در ماه آینده	۴۳/۷۵	۶۹/۴۴	۷۵/۰۰	۷۸/۰۰	۵۵/۰۰	۶۴/۱۳	۶۰/۹۴	۶۱/۲۲	۴۳/۳۳	۶۸/۷۵	۵۵/۰۰	۶۲/۵۰

برای مشاهده تصویر در اندازه بزرگ تر، روی آن کلیک کنید.

متن گزارش و جداول شامخ دی ۱۴۰۰ را [اینجا](#) مشاهده و دریافت کنید.